

УДК 81'28:398.

Марина ШАРАПА

СЕРЕДНЬОПОЛІСЬКА “РУСАЛЬНА” ТРАДИЦІЯ В ЕТНОЛІНГВІСТИЧНОМУ АСПЕКТІ

У статті подано результати етнолінгвістичного дослідження середньополіської “русальної” традиції в контексті вивчення весняно-літньої календарної обрядовості; з'ясовано мотиви постання, особливості функціонування вербальних та невербальних одиниць обрядового тексту, встановлено їх взаємозв'язок та взаємозумовленість.

Ключові слова: етнолінгвістичне дослідження, “русальна” традиція, русалки, вербальні та невербальні одиниці, обрядовий текст.

Семіотична цілісність середньополіського обрядового тексту весняно-літнього циклу сформована на основі тем плану змісту, дослідження яких полегшує встановлення семантики вербальних і невербальних одиниць, окремих елементів народного календаря та з'ясування їх походження, витоків формування та розвитку. У невербальній частині досліджуваного обрядового тексту серед найбільш поширених тем плану змісту виділено тему *життя* та *смерті*, яка реалізована насамперед у мотиві *померлих предків*.

Культ померлих чітко простежено в обрядовості Зелених свят у тісному взаємозв'язку з культом природи. За народними уявленнями, на Зелені свята необхідно було вшанувати пам'ять померлих, найчастіше – померлих не своєю смертю^{1,2}. У багатьох середньополіських селах поминання померлих відбувалося не лише після Великодніх свят, але й на Зелені свята (найчастіше перед Трійцею). Темпоральні ознаки (після Великодніх свят та перед Зеленими святами) можуть мати важливе значення для встановлення та розмежування семантики великодніх та трійцьких поминальних обрядів. Трійцькі поминальні обряди від великодніх відрізняє також можливість поминання померлих не своєю смертю, на що вказують численні свідчення інформаторів. Зауважимо, що під час великоднього поминання завжди *йшли на могилки*, а, поминаючи померлих на Зелені свята, не йшли на могилки (*не^у йшли, бо^у йали^еса* (н.п. 41)), найчастіше поминання відбувалося в церкві або вдома (готували й ставили вечерю для

¹ Зеленин Д. К. К вопросу о русалках : Культ покойников, умерших неестественной смертью у русских и у финнов / Д. К. Зеленин // Избранные труды. Статьи по духовной культуре. 1901–1903. – М. : Индрик, 1994. – С. 231–335.

² Конобродська В. Л. Поліський поховальний і поминальний обряди / В. Л. Конобродська. – Т. 1. – Етнолінгвістичні студії. – Житомир : Полісся, 2007. – С. 156.

померлих родичів). Так, в основі великоднього поминання мотив ушанування померлих предків зосереджений у намаганні забезпечити їхнє перебування в небесному царстві, залучити їх до відчуття радості воскресіння, а в троїцьких поминальних обрядах цей мотив більше спрямований на задобрювання померлих предків, намагання попередити їх появу на землі й нейтралізувати їх негативний вплив.

У змісті досліджуваної обрядовості Зелених свят давні уявлення про померлих, які лежать в основі формуванні семантичної єдності усієї календарної обрядовості зокрема та в основі творення єдиної картини світу загалом, сконцентровано в образах міфологічних персонажів – *русалок*, що зумовлює актуальність вивчення усієї “русальної” традиції як одного з елементів давніх явищ традиційної народної духовної культури.

У праці Л. Виноградової “Мифологический аспект полесской “русальной” традиции” розглянуто результати ґрунтовного дослідження сутності основних міфологічних персонажів весняно-літніх свят – русалок; з’ясовано зв’язок образу русалки з календарем, з обрядовістю проводів; зроблено спробу порівняльного вивчення матеріалів повір’їв із свідченнями обрядової “русальної” традиції; систематизовано маловивчені відомості про зв’язок русалок із рослинністю; введено в науковий обіг нові польові матеріали з поліських зон³.

Мета статті – розглянути середньополіську “русальну” традицію в етнолінгвістичному аспекті; з’ясувати мотиви постання, особливості функціонування вербальних та невербальних одиниць обрядового тексту, встановити їх взаємозв’язок та взаємозумовленість.

Образ русалки в народних уявленнях досить різноплановий, що зумовлено різними аспектами сприйняття таких ознак: їхнього походження, зовнішності, місць перебування, шкідливих чи корисних функцій. Суперечливим питанням наукових дискусій була спроба з’ясування генези образів русалок. Так, на думку О. Веселовського, Є. Анічкова, О. Афанасьєва, М. Сумцова, русалки – це душі померлих предків, тобто *нав’ї* (звідси й варіанти назв: *навки, нявки, мавки*). Д. Зеленін вніс суттєві пояснення, наполягаючи на принциповому розмежуванні душ померлих родичів та “заложенных” покійників, тобто померлих протиприродною смертю, а значить, найбільш небезпечних, що зумовило появу в образі русалки багатьох рис, властивих нечистій силі, на вигнання якої спрямований обряд *проводів*. Є. Померанцева, погоджуючись із думкою Д. Зеленіна, вказує також на те, що образ русалки має зв’язок із природою, з лісом та водою, з весняно-літніми обрядами, з культом плодючості. Про зв’язок русалок зі стихіями природи (водою, рослинністю), врожайністю полів зауважував також С. Токарев³. Так, у троїцьких обрядах прикрашання будівель та воріт березовими гілками або встановлення цих дерев у подвір’ї, щоб *русалки на них гойдалися*⁴, *проводів русалки*^{3,5}, повір’ях про перебування русалок у *житі*, у

³ Виноградова Л. Н. Мифологический аспект полесской “русальной” традиции / Л. Н. Виноградова // Славянский и балканский фольклор. Духовная культура Полесья на общеславянском фоне. – М. : Индрик, 1986. – С. 88–134.

⁴ Славянские древности : Этнолингвистический словарь : в 5-ти тт. / под общ. ред. Н. И. Толстого. – Т. 1. – М. : Международные отношения, 1995. – С. 157.

⁵ Программа полесского этнолингвистического атласа // Полесский этнолингвистический сборник. – М. : Наука, 1983. – С. 118–120.

лісі, у воді, а також на небесах, на кладовищах тощо⁶, у русальних піснях⁷ чітко виявлено зв'язок русалок з рослинністю та культом померлих.

У середньополіських обрядових текстах підтвердження належності русалок до світу померлих знаходимо в такій інформації:

- хто такі русалки: *померлі на Троїцькому (Русальному) тижні, на Трійцю, після Трійці (два тижні); нехрещені померлі на Русальному тижні; народжені й померлі на Русальному тижні; народжені на Троїцькому тижні, на Трійцю; померлі нехреченими; дівчата-утоплениці; утопленики; молоді утопленики; померлі нехрещені діти;*

- зовнішній вигляд русалок (зокрема одяг): 1) дівчата-русалки з'являлися в тому одязі, у якому були поховані; 2) у білому одязі;

- звідки вони з'являються й куди зникають: *той світ, могилки, кладовище, небо.*

В українській традиції *русалка* 'за народними повір'ями – казкова водяна істота в образі гарної дівчини з довгими розпущеними косами й риб'ячим хвостом; водяна німфа'⁸. Схожі тлумачення образу русалки можна знайти в багатьох наукових словниках та енциклопедіях. Такі уявлення про цей міфологічний персонаж виникли під впливом опоетизованого образу літературної русалки, джерелом якого були не стільки автентичні відомості з народної демонології, скільки популярні в книжній традиції жіночі персонажі античної та європейської міфології⁹. Оскільки образ *русалки* в різних локальних віруваннях східнослов'янської зони постає досить неоднозначним та багатоваріантним, невдячною справою буде в тлумаченні семантики слова *русалка* подавати лише ознаки зовнішнього вигляду цього міфологічного персонажа, адже важливе значення мають народні уявлення про нього, походження його назви й мотиви виникнення, особливості функціонування, семантична структура тощо.

У середньополіських говірках на позначення міфологічних істот, пов'язаних зі святом Трійці, поширена назва *русалка*, відома в багатьох слов'янських мовних системах (рос. *русáлка*, бр., болг. *русáлка*, п. *rusalka*, схв. *rysáлка*, слн. *rusálka*). У повір'ях північно-східної Болгарії ці міфологічні персонажі мають такі назви: *русалиї, русалійки, русалі, русале, русалки, русанки*¹⁰. Щодо походження цієї назви існують різні наукові думки. Одна з найпоширеніших – назву утворено в східнослов'янських мовах від др. *русáлиш* 'весняне язичницьке свято у слов'ян' (р. *русалиш* 'весняне язичницьке свято в давніх слов'ян на честь померлих', бр. *русалі* 'тс', др. *русалиш* 'весняне язичницьке свято у слов'ян; язичницькі обрядові ігри, які проводили під час русалій; язичницькі ігри взагалі', п. [*rusalna*

⁶ Виноградова Л. Н. Материалы к полесскому этнолингвистическому атласу : поверия о русалках – “Проводы русалки” / Л. Н. Виноградова // Региональные особенности восточнославянских языков, литератур, фольклора и методы их изучения. Тезисы докладов и сообщений III республиканской конференции. – Ч. 2. – Гомель, 1985. – С. 109.

⁷ Гарасим Я. Поетичні жанри поліського фольклору / Я. Гарасим // Полісся України : матеріали історико-етнографічного дослідження. – Вип. 1. Київське Полісся. 1994. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 1997. – С. 220.

⁸ Словник української мови. – Т. 8. – К. : Наукова думка, 1977. – С. 911.

⁹ Виноградова Л. Н. Мифологический аспект полесской “русальной” традиции / Л. Н. Виноградова // Славянский и балканский фольклор. Духовная культура Полесья на общеславянском фоне. – М. : Индрик, 1986. – С. 95–97.

¹⁰ Виноградова Л. Н. Народные представления о происхождении нечистой силы : демонологизация умерших / Л. Н. Виноградова // Славянский и балканский фольклор. Народная демонология. – М. : Индрик, 2000. – С. 40.

нос] ‘русальна ніч’, ч. *rusalie* ‘язичницьке свято в час літнього сонцестояння на честь померлих’, *rusalda* ‘тс’, слц. *Rusadlá* (заст.) ‘Зелені свята’, болг. *русалия* ‘учасник обрядових ігор під час Русального тижня’, *Русаля* ‘Русальний тиждень’, м. *русалија* ‘учасник обрядових ігор; самі ці ігри’, *русаљи* (*русѣље*) ‘Зелені свята’). Існує думка, що це давнє, дохристиянських часів запозичення з латинської мови, можливо, через посередництво південнослов’янських мов; лат. *rosālia* – ‘свято поминання померлих (одним із атрибутів якого були вінки з “роз”)', *rosāria* ‘тс’ утворені від *rosā* ‘роза, троянда’ (у західнослов’янських мовах відповідні слова є книжними запозиченнями зі східнослов’янських)¹¹, простежено також зв’язок із назвою античного святкування “роз” (троянд), які мали назву: *rosalia*, *pascha rosarum*¹². Варто зауважити, що в слов’янському календарі прямі паралелі до латинського поминального свята *rosalia* практично не відомі, єдиною найбільш близькою аналогією можна вважати сербський обряд *Ружичало*, усі інші паралелі до латинських *rosalia* саме як поминального обряду виявляються вторинно-опосередкованими¹³.

Язичницька назва *русалії* відома на позначення зимового та літнього святкових комплексів. За літописними свідченнями, головним періодом русалій був літній, адаптований вже в XII ст. до християнської Трійці, який завершувався строго фіксованим днем літнього сонцестояння – днем Купали. Русалії є загальнослов’янським (а, можливо, й загальноіндоєвропейським) аграрним святом, пов’язаним зі стимулюванням плодючості полів, моліннями про дощ, народженням нових колосків. Дослідники давно вказували на близькість усіх обрядів і свят русального циклу: Семика, Трійці та Купали¹⁴.

Деякі вчені пов’язують етимологію назви *русалка* з місцем перебування цих міфічних персонажів: у воді (у кельтській мові *рус* значить ‘вода’), у *руслі* річки^{15,16}; із зовнішнім виглядом: від *русявого волосся*¹⁷; учені також вказують на зв’язок русалок з *росою*, яка мала важливе значення в літніх аграрних обрядах¹⁸. Т. Агапкина зазначає, що можна простежити зв’язок *русалій* / *русалок* як із водною, так і з рослинною стихіями (можливість народно-етимологічного зближення: болг. *русалии* – *росен* (назва квітки та ‘росистий’))¹⁹.

Семантична структура середньополіської обрядової назви *русалка* представлена такими елементами: 1) ‘міфічний персонаж, пов’язаний із Зеленими святами’; 2) ‘понеділок після Русального тижня, день проводів русалок’; 3) ‘тиждень після Зелених свят, Русального тижня’. Середньополіська назва *росалка*

¹¹ Етимологічний словник української мови : в 7-ми тт. / за ред. О. С. Мельничука. – Т. 5. – К. : Наукова думка, 2006. – С. 146–147.

¹² Нидерле Л. Славянские древности / Л. Нидерле. – М. : Алетея, 2001. – С. 302.

¹³ Агапкина Т. А. Мифопоэтические основы славянского народного календаря. Весенне-летний цикл / Т. А. Агапкина. – М. : Индрик, 2002. – С. 341.

¹⁴ Рыбаков Б. А. Язычество древней Руси / Б. А. Рыбаков. – М. : Наука, 1987. – С. 663, 677, 681.

¹⁵ Фасмер М. Этимологический словарь русского языка : пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачёва / М. Фасмер. – Т. 3. – М. : Прогресс, 1987. – С. 520.

¹⁶ Костомаров М. І. Слов’янська міфологія / М. І. Костомаров. – К. : Либідь, 1994. – С. 227–228.

¹⁷ Снегирев И. М. Русские простонародные праздники и суеверные обряды / И. М. Снегирев. – Т. 4. – М. : Университетская типография, 1838. – С. 5.

¹⁸ Рыбаков Б. А. Язычество древней Руси / Б. А. Рыбаков. – М. : Наука, 1987. – С. 675.

¹⁹ Агапкина Т. А. Мифопоэтические основы славянского народного календаря. Весенне-летний цикл / Т. А. Агапкина. – М. : Индрик, 2002. – С. 356.

входить до складу фразеологічного звороту *ро|салку ўто|ни^іти*, тобто ‘здійснити поминальну вечерю в понеділок на Русальному тижні’ (н.п. 19).

У багатьох слов’янських традиціях відоме співвідношення між назвами цих міфологічних персонажів та хрононімів, пов’язаних з ними (найчастіше Трійський тиждень, рідше – два попередні Трійці тижні та okazіонально – поминальні дні напередодні Трійці, окремі дні Трійського тижня, середа на 4-му тижні після Великодня; винятково рідко – дні на 2-му та 3-му тижні після Великодня)²⁰. Поліська назва *Русалка* може позначати: ‘наступну неділю після Трійці’; ‘те саме, що Русальний тиждень’²¹.

На позначення часових понять, пов’язаних із “русальною” традицію, у середньополіській обрядовості, крім назви *Русалка*, поширені також інші назви: *Проводи русалок*, *Розирі* – ‘понеділок після Русального тижня, день проводів русалок’; *Русальний тиждень*, *Росальний* ~, *Русальниця* ~, *Русалчин* ~, *Троєцький* ~, *Троєшній* ~, *Розирги* – ‘тиждень після Зелених свят, Русального тижня’.

Так, на прикладі лексеми *русалка* спостерігаємо повний збіг або спільність (завдяки однаковій похідній основі) назв часового поняття на позначення календарної дати та міфологічного персонажа, поява й діяльність якого пов’язана з цим періодом.

У середньополіських говірках на позначення дня після свята Трійці (найчастіше понеділок, рідко – вівторок, субота) поширене також вживання назв: *Розирі*, *Розирги*, *Розигри*, *Розигріш* та побутує повір’я, що русалки зникали цього дня (після перебування на землі впродовж *Зелених свят*). Відомо, що цього дня традиційно виконували обряд *проводів русалок*. Тому назви *Проводи русалок*, *Русальні проводи*, *Проводи* (символічно проводжали русалок), *Росход* (русалки зникали, розходилися), *Росалка*, *Русалчин день* мають прозору мотивацію.

Назва *Розирі* може походити від назви *грати* (від *гра*), що зумовлено повір’ям про те, що цього дня *грає сонце*²² або *грають (гуляють) русалки* перед тим, як зникнути: *‘Розирг’і – то|д’е|са^іме во|ни [русалки] гу|л’айут* (н.п. 36); *У вуў|торок зні^ікайут’ – ‘Розигр’иш. Ўже ў вуў|торок га|л’айут’, ўже ўс’о – пос’л’едн’ій д’ен’*. Знай шо, ої стої, |дубе, даї н’е |д’оргаїса, пон’йом – пойе|мо, даї ро|зойд’емса (н.п. 38). Українська назва *Розигри* може мати значення ‘перший день Петрівки, коли, за народними переказами, у лугах і лісах розгулює нечиста сила’²³. Цю назву також мотивує дієслово *гуляти* (розгул). В Етимологічному словнику української мови походження назви *Розгари* – ‘зелений четвер, свято Трійці’ – незрозуміле, може бути пов’язане із **gar* (наведеним під словом гарний)²⁴. У поліських обрядових текстах також зафіксовано свідчення про те, що цього дня “*грады* [грядки] *варушыли* [підгортали], *ишоб* *вельми разыгрывались да росли*. *Потому й Розыгры*”²⁵.

²⁰ Агапкина Т. А. Мифопоэтические основы славянского народного календаря. Весенне-летний цикл / Т. А. Агапкина. – М. : Индрик, 2002. – С. 342–346.

²¹ Толстая С. М. Полесский народный календарь / С. М. Толстая. – М. : Индрик, 2005. – С. 214–215.

²² Толстая С. М. Полесский народный календарь / С. М. Толстая. – М. : Индрик, 2005. – С. 210, 213.

²³ Словник української мови. – Т. 8. – К. : Наукова думка, 1977. – С. 681.

²⁴ Етимологічний словник української мови : в 7-ми тт. / за ред. О. С. Мельничука. – Т. 5. – К. : Наукова думка, 2006. – С. 107.

У більшості культурних ареалів України появу русалок сприймали як негативне явище, що викликало страх та заборони, намагання уникнути зустрічі з русалками. Але, наприклад, у Гомельській області поширене повір'я, що той, хто побачив русалку, – дуже щаслива людина²⁵. Опис зовнішності поліських русалок зведено до двох основних протилежних типів: *молоді, гарні, привабливі* та *немолоді, страшні, потворні*²⁶. Такі протилежно різні образи русалок є реалізацією конкретних опозицій *красиве : потворне*, *молодість : старість*, що є реалізаціями загальної опозиції *добро : зло*. Але водночас матеріал засвідчує незафіксованість позиції членів протиставлення, що вказує на суб'єктивність сприйняття таких моральних категорій *добра й зла*.

У народній свідомості ставлення до русалок неоднозначне: в одних регіонах до них ставилися з повагою, бо вони охороняли ниви, ліси та воду, але в багатьох діалектно-культурних зонах русалок вважали *нечистою силою*, якої треба остерігатися, бо вона може заподіяти шкоду: *залоскотати, налякати, втопити, задушити* тощо. Найчастіше люди боялися русалок і намагалися уникнути зустрічей з ними, на що вказують оповіді інформаторів про зустрічі з русалками. Повір'я про русалок складаються зі значної кількості заборон, виконання яких повинно було забезпечити невтручання русалок у життя людей або нейтралізувати їх негативний вплив: *мести хату, шити* (інформація про заборону шити на Русальному тижні, зафіксована в західній частині середньополіського ареалу, має таке пояснення: “якщо в кого є утопленик, то на Русальницю не шують і не перуть весь тиждень – для утопленика, щоб у роду ніхто не втопився”²⁷), *прати, прясти, залишати дітей без нагляду, купатися* тощо.

У середньополіській обрядовості зафіксований обряд *завивання вінків*, який, ймовірно, може бути трансформацією давнього обряду проводів русалок: *Ро|б'іли* [вінки], *то|л'ко ро|б'іли з во|лошки в'є|н'к'і*. У *ж'іт'і р'вали во|лошку, та|ку голоу|бен'ку, і пле|ли т'іє ве|ночк'і*. *Де|чата накла|дали, гу|ляли, ма|лен'к'іє д'євочк'і*. *Танцо|вали ў тих ве|ночках голо|бен'к'іх, с'п'євали п'іс'н'і*. *Нар|вали во|лошок да напл'є|ли-напл'є|ли, на |голову нало|жили*. *Ше б|рали т'ул', хва|ту да цєп'яли, танце|вали і с'п'євали*. *Пра п'раз'н'ік, пра с'в'а|ту Т|роїцу, про ро|салок, про ж'із' с'п'євали*. *Так ў л'єс хо|дил'і д'є|чата і х'лопц'і, то гу|ляли на бе|резах*. *Х'лопц'і ви|р'єзували бе|ре|зи, закр'учували, а то д'є|кве|точ'ки при|б'і|рали і так го|далис'* (н.п. 39).

Отже, у поліських повір'ях та обрядових діях Зелених свят відбито мотиви вшанування та відлякування русалок, тобто їх зустріч і проводи, що вказує на неоднозначне ставлення народу до цих міфічних істот. Так, наприклад, метою обряду прикрашання зеленню дворів та будівель був захист осель від небажаної появи русалок, а в обрядах *завивання вінків* та “*проводів*” русалок ці мотиви взаємопов'язані. Поєднання в обрядах мотивів вшанування та відлякування русалок є реалізацією опозиції *добро : зло*, *цей світ : той світ* і відбиттям

²⁵ Толстая С. М. Полесский народный календарь / С. М. Толстая. – М. : Индрик, 2005. – С. 215.

²⁶ Виноградова Л. Н. Материалы к полесскому этнолингвистическому атласу : поверия о русалках – “Проводы русалки” / Л. Н. Виноградова // Региональные особенности восточнославянских языков, литератур, фольклора и методы их изучения. Тезисы докладов и сообщений III республиканской конференции. – Ч. 2. – Гомель, 1985. – С. 108–109.

²⁷ Толстая С. М. Полесский народный календарь / С. М. Толстая. – М. : Индрик, 2005. – С. 216.

тенденції в розвитку поминальної обрядовості – зміцнення межі *життя / смерть*, щоб запобігти згубному впливу смерті та розімкнення цієї межі, щоб налагодити контакт із померлим, який сприятиме забезпеченню добробуту, успіхів, життя та здоров'я.

Список обстежених населених пунктів

1. Яполоть Костопільський район Рівненська область. 2. Берестя Дубровицький район ~. 3. Липки Гошанський район ~. 4. Чудель Сарненський район ~. 5. Борове Рокитнянський район ~. 6. Дроздинь Рокитнянський район ~. 7. Глинне Рокитнянський район ~. 8. Курчиця Новоград-Волинський район Житомирська область. 9. Заровенка Ємільчинський район ~. 10. Комсомольськ Олевський район ~. 11. Кишин Олевський район ~. 12. Куліші Ємільчинський район ~. 13. Стовпинка Олевський район ~. 14. Хочино Олевський район ~. 15. Копище Олевський район ~. 16. Замисловичі Олевський район ~. 17. Рясне Ємільчинський район ~. 18. Рудня-Жеревці Лугинський район ~. 19. Охотівка Коростенський район ~. 20. Волошине Лугинський район ~. 21. Малахівка Лугинський район ~. 22. Словечне Овруцький район ~. 23. Мощаниця Лугинський район ~. 24. Рижани Володарськ-Волинський район ~. 25. Поліське Коростенський район ~. 26. Лісівщина Коростенський район ~. 27. Гошів Овруцький район ~. 28. Пішаниця Овруцький район ~. 29. Ігнатпіль Овруцький район ~. 30. Стирти Черняхівський район ~. 31. Ходаки Коростенський район ~. 32. Мелені Коростенський район ~. 33. Чернігівка Овруцький район ~. 34. Чоповичі Малинський район ~. 35. Заньки Радомишльський район ~. 36. Піхоцьке Овруцький район ~. 37. Селець Народицький район ~. 38. Виступовичі Овруцький район ~. 39. Розсохівське Народицький район ~. 40. Старе Шарно Народицький район ~. 41. Лозниця Народицький район ~. 42. Пиріжки Малинський район ~. 43. Ноздрище Народицький район ~. 44. Межирічка Радомишльський район ~. 45. Черевач Чорнобильський район Київська область. 46. Дитятки Чорнобильський район ~. 47. Машеве Чорнобильський район ~.

Марина Шарапа

Среднеполевская “русальная” традиция в этнолингвистическом аспекте

В статье поданы результаты этнолингвистического исследования среднеполевской “русальной” традиции в контексте изучения весенне-летней календарной обрядности; определены мотивы появления, особенности функционирования вербальных и невербальных единиц обрядового текста, установлены их взаимосвязь и взаимоопределенность.

Ключевые слова: этнолингвистическое исследование, “русальная” традиция, русалки, вербальные и невербальные единицы, обрядовый текст.

Marina Sharapa

The Middle Polissya mermaid tradition in ethno-linguistic aspect

In the article the results of ethno-linguistic research of mermaid tradition in the middle Polissya area are given in the context of studying the spring-summer ritual calendar; the motives of emergence of verbal and nonverbal units are found out, and it is stated the features of their functioning and interrelation.

Keywords: ethno-linguistic research, mermaid tradition, mermaids, verbal and nonverbal units, ritual text.